

denne Henseende indtaget en særlig Stilling. Han staar, saavidt mig bekendt, som den eneste Mand, der har ment, at denne Lov vilde være et Indgreb i den personlige Frihed, som vilde være usforvarligt, at Vedtagelsen af den vilde være en Tilbagegang i disse Forhold, som maatte beklages, og som han paa ingen Maade kunde gaa med til. Jeg kan paa ingen Maade være enig med det ærede Medlem i en saadan Opfattelse. Det forekommer mig, at, dersom man til en Tid under stærkt Indtryk af den daværende Frihedsbevægelse paa visse Punkter i Lovgivningen er kommen til at gaa noget stærkt frem, en Ansættelse, som det ærede Medlem efter sine egne Udtalelser ogsaa maa have, dersom man har givet Lovbestemmelser under Forudsætninger, som ikke findes senere at være komne tilstede, ialtfald ikke i det Maal, som man dengang havde tænkt sig, vilde der ikke være noget Forkasteligt i, om man gjorde en lille Standsning eller endogaa et lille Tilbagekridt. Ja, jeg veed, at det er et Ord, som ikke er vel hørt, og som det ærede Medlem derfor ogsaa jævnlig brugte i sine Udtalelser, idet han talte om Tilbagekridt, Tilbagegang, naturligvis fra Frihedsprinciperne. Jeg kan altsaa ikke se noget Forkasteligt i at gjøre et lille Tilbagekridt, indtil de Forudsætninger, hvorfra man er gaaet ud, ere komne noget stærkere tilstede, end de hidtil have vist sig at være det. Jeg tror nu ikke, at de Virkninger, man har tænkt sig af en Gjennemførelse af Næringsfriheden, have vist sig at være komne tilstede paa dette Omraade, jeg tror tværtimod, at det lidt efter lidt er blevet erkendt, at det hele Forhold mellem Meister og Lærlinge og disses tilbørlige Oplæring i deres Sag er gaaet tilbage, at der efter Loven er kommet en Tilstand, som ikke er ønskelig. Den Kontrol, som førtes med Lærlinge og Lærlingeforholdene, forinden Loven af 1857 udkom, faldt jo bort ved denne, og Forholdenes Udvikling medførte jo, at Forbringerne til Lærlingene astogede Tid efter anden, og Forholdet til Meestrene blev løstere. Arbejdet for et Forhold, hvor det Væsentlige for Parterne var det, at Lærlingen skulde uddannes til en tilbørlig Færdighed i et enkelt Sag, kom nu en mere ambulans Tilstand, hvor Lærlingen søgte sin Fortjeneste, hvor han kunde faae den; han var ikke bunden til Meesteren ved Vaand, der forhindrede det, men hvor Leilighed gaves, tog han sin Fortjeneste i almindelige Arbejdsforhold og som Medhjælper. Dette havde til Følge, at hans faglige Uddannelse led derunder; den blev halv eller efter Omstændighederne kun ufuldkommen. Det Væsentlige for ham var at søge Fortjeneste. Ogaa hans aandelige og, jeg kan tilføje, hans moralske Udvikling led derunder. Det forekommer mig derfor, at en Lov som denne har sin Betydning, ikke blot naar der spørges om, hvad der tjener Industriens Fremme i det Hele, men ogsaa med Hensyn til, hvad der tjener Lærlingene,

de unge Mennesker, der ere bestemte til at virke i Industriens Tjeneste, ja, at det endogaa er et Samfundsanliggende, hvilket gjør, at jeg tillægger Loven ganske særlig Betydning. Det ærede Medlem, der mente, at det vilde være et utilbørligt og efter Omstændighederne umotiveret Indgreb i den personlige Frihed, fremsførte, maa jeg tilføje, ikke positive Argumenter til Støtte for sin Formening. Hvad der var det Fremhævede i hans Foredrag, var egentlig den jævnlige Gjentagelse af Frygten for Tilbagegang; ja, han maalede endogaa Randbilleder i meget forte Farver, hvor man saae Laugsinstitutionen i fuld Virksomhed, ja endogaa Arbejdsinspektøren. Det er Randbilleder, som ikke hvile paa Virkeligheden. Sagens egentlige Kjerne berørte han ikke. Det eneste Argument af Betydning, som han kom frem med, var, at det skulde have vist sig, at vor Industri i det Hele taget siden 1857 var gaaet frem, det kunde man se ved de fortrinlige Frembringelser, der vare foreviste ved forskellige Leiligheder, navnlig Landmandsforsamlinger. Jeg kan imidlertid slet ikke erkende, at det har noget Bevisende ved sig, at man nu kan frembringe fortrinlige Gjenstande — det vilde jo være ganske besynderligt, om det skulde være noget extraordinært, — og i Særdeleshed kan jeg ikke forklare, at det, at Sligt kommer frem, har nogen Forbindelse med den Lovgivning, der bestæftiger sig med Industriens Fremme. Nei, det, at der paa Industriudstillinger og andre Udstillinger kan fremvise fortrinlige Arbejder, viser jo kun, at Industrien paa en vis Maade er fulgt med Tiden, og at der paa dette som paa andre Omraader er særlige Talenter, særlige Anlæg til at udvikle sig i den Retning, man har bestemt sig for, at der har været dygtige Mestre, at Kunsten paa en bedre og fyldigere Maade end hidtil er kommen Industrien til Hjælp osv. Det viser, at man ogsaa paa Grund af Forholdenes Udvikling stiller større Fordringer end tidligere. Den større, mere almindelige Velstand har gjort, at der er større Efterspørgsel efter fortrinligt Arbejde end tidligere. Landbrugets Fremskridt har gjort, at man stiller Fordringer til Perfektibiliteten af de Instrumenter og Maskiner, man bruger, som man ikke tidligere har stillet. Men at Saadant enkeltvis kommer tilstede i ubemærket Form, viser ikke, at det er tilstede, som vi søge, at der uddannes en paalidelig, i faglig og aandelig Henseende dygtig Arbejderstand i Industriens Tjeneste. Naar man spørger om dette, tror jeg, at Alle vilde være enige i, at der i den Henseende har været Tilbagegang, og det er denne Tilbagegang, som dette Lovforslag skulde søge at forhindre.

Saalænge det ærede Medlem imidlertid — med al Agtelse forøvrigt for ham, — staar alene med sin Betragtning af denne Sag, tror jeg, at jeg vil henholde mig til Ytringer, der ere faldne fra dem, som tillægge denne Sag særlig Betyd-